

MODLITWA W SZKOLE I PRZEDSZKOLU

1

PRAWO KAŻDEGO DO MODLITWY ORAZ OBOWIĄZEK JEJ UMOŻLIWIENIA

Zgodnie z Konstytucją RP wolność religii obejmuje m.in. jej uzewnętrznianie indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie poprzez modlitwę (art. 53 ust. 2 Konstytucji RP¹). Jest to jedno z podstawowych praw człowieka.

Fundamentalnym prawem człowieka jest również prawo do wychowania dziecka zgodnie z własnymi przekonaniami², z którego wynika prawo do przekazania dziecku wartości religijnych wyznawanych przez rodziców.

Dlatego też w przypadku wyrażenia przez uczniów czy rodziców woli odmawiania modlitwy w placówkach edukacyjnych obowiązkiem ich dyrektorów jest zapewnienie odpowiednich warunków do zrealizowania tego prawa i umożliwienie odmawiania modlitwy w instytucjach, którymi kierują.

1 Art. 53 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. brzmi: „Wolność religii obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej tam, gdzie się znajdują”.

2 Art. 48 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. brzmi: „Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.” Prawo to jest gwarantowane również umowami międzynarodowymi wiążącymi Rzeczpospolitą Polską, np. art. 5 Konwencji w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty sporządzonej w Paryżu dnia 15 grudnia 1960 r. (Dz.U. z 1964 r. Nr 40, poz. 268); art. 2 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Paryżu 20 marca 1952 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175 ze zm.).

2

UNIEMOŻLIWIENIE MODLITWY TO NARUSZENIE KONSTYTUCJI

W przypadku uniemożliwienia lub utrudniania przez władze szkoły odmawiania modlitwy przez uczniów, dochodzi do naruszenia art. 53 ust. 6 Konstytucji RP, zgodnie z którym nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych³. Zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 1993 r.⁴, odmawianie modlitwy w szkole publicznej przez tych, którzy sobie tego życzą jest wypełnieniem konstytucyjnego prawa do swobody praktykowania religii, a uniemożliwienie tego typu praktyk stanowi naruszenie Konstytucji.

Zgodnie z § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach⁵ modlitwa w szkole może być odmawiana przed i po zajęciach. W związku z nadrzędnym charakterem przepisów konstytucyjnych oraz koniecznością zapewnienia ochrony praw człowieka w jak najszerszym zakresie, uprawnione jest twierdzenie, iż publiczna modlitwa w szkole lub przedszkolu może odbywać się zawsze w stosownych momentach, a więc zarówno na początku i końcu cyklu zajęć, jak i poszczególnych jednostek lekcyjnych, a także w innych okolicznościach (np. przed posiłkami).

3 Art. 53 ust. 6 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. brzmi: „Nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych.”

4 Sygn. akt U 12/92, <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Szukaj?cid=1>.

5 Dz.U. Nr 36, poz. 155 ze zm.

3

CO W SYTUACJI BRAKU JEDNOMYŚLNOŚCI?

Poszanowanie praw osób niechcących uczestniczyć w modlitwie nie może oznaczać uniemożliwienia innym realizacji ich prawa do uczestnictwa w modlitwie. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego „osoba, która deklaruje się jako niewierząca, nie może [...] oczekiwać, że nie będzie miała kontaktu z osobami wierzącymi, ich praktykami i symbolami religijnymi”⁶.

W sytuacji braku jedności co do modlitwy w szkole lub przedszkolu, rozwiązaniem niezgodnym z prawem jest zarówno zupełne zaniechanie modlitwy, jak i narzucenie jej, czy jakiegokolwiek działania wykluczające ze społeczności szkolnej tych, którzy nie chcą jej podjąć.

Należy podkreślić, że zorganizowanie modlitwy nie stanowi zmuszania uczniów do ujawnienia swoich przekonań religijnych, ponieważ czynią to dobrowolnie, co Trybunał Konstytucyjny podkreślił we wspomnianym orzeczeniu z 1993 r.

Zgodnie z przywołanym § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 1992 r. odmawianie modlitwy w szkole powinno być wyrazem wspólnego dążenia uczniów oraz taktu i delikatności ze strony nauczycieli i wychowawców⁷. Należy przez to rozumieć wymóg zwrócenia szczególnej uwagi na odczucia osób innych wyznań oraz niewierzących. Jednak poszanowanie praw osób niechcących uczestniczyć w modlitwie nie może skutkować jej zakazem dla pozostałych. Okoliczności związane z organizacją odmawiania modlitwy w szkole (przedszkolu) mogą być okazją do wychowania uczniów do życia w demokratycznym społeczeństwie, gdzie zarówno wierzący jak i niewierzący, mają prawo do wyrażania swoich przekonań.

⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 r., sygn. akt II CSK 1/13, Lex 1388592.

⁷ § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach brzmi: „W pomieszczeniach szkolnych może być umieszczony krzyż. W szkole można także odmawiać modlitwę przed i po zajęciach. Odmawianie modlitwy w szkole powinno być wyrazem wspólnego dążenia uczniów oraz taktu i delikatności ze strony nauczycieli i wychowawców.” (Dz.U. Nr 36, poz. 155 ze zm.).

4

PODSUMOWANIE

- Wolność sumienia i religii jest fundamentalnym prawem człowieka.
- Uczniowie i rodzice mają prawo inicjować i uczestniczyć w modlitwie w szkole publicznej. Dyrekcja szkoły (przedszkola) jest zobowiązana do umożliwienia takich praktyk.
- Zakaz lub odmowa organizacji praktyk religijnych pod pozorem poszanowania praw mniejszości niechcącej w nich uczestniczyć jest naruszeniem konstytucyjnie gwarantowanych podstawowych praw człowieka.
- W przypadku niejedności społeczności szkolnej w kwestii publicznej modlitwy w trakcie zajęć, władze szkolne powinny wykorzystać tę sytuację do edukacji uczniów w zakresie tolerancyjnego współżycia w społeczeństwie osób wyznających różne religie.

Instytut *Ordo Iuris*
zapewnia nieodpłatną
pomoc prawną w przypadku
wystąpienia trudności lub
pytań dotyczących prawa
do modlitwy w publicznych
placówkach oświaty.

e-mail: biuro@ordoiuris.pl

tel. (22) 404 38 50

WSPARCIE DARZYŃCÓW

Instytut *Ordo Iuris* jest fundacją i zakres naszej aktywności jest ściśle uzależniony od funduszy, które pozyskamy na działalność statutową. Ceniąc sobie niezależność, nie korzystamy ze środków publicznych i grantów, których pozyskanie mogłoby ją ograniczać. Naszą działalność prowadzimy tylko dzięki hojności naszych Darczyńców, zwłaszcza tych, którzy wspierają nas regularnie co miesiąc.

Darowiznę można przekazać na konto:

32 1160 2202 0000 0002 4778 1296

Fundacja Instytut na rzecz
Kultury Prawnej *Ordo Iuris*
ul. Górnośląska 20 lok. 6,
00-484 Warszawa

oraz za pomocą przelewów internetowych Tpay i PayPal

(szczegóły na stronie www.ordoiuris.pl).

**Razem możemy realnie wpływać
na rzeczywistość!**

 ordoiuris.pl

 [/ordoiuris](https://www.facebook.com/ordoiuris)

 [@Ordoluris](https://twitter.com/Ordoluris)